

2021

İNANÇ ÖZGÜRLÜKLERİ REHBERİ

Elinizdeki rehber inanç özgürlükleri ile ilgili yasaların bizlere sunduğu temel hakları, ilgili yasa ve sözleşme maddeleri ile açıklar.

Türkiye’de din ve inanç özgürlüğü tartışmalı bir konudur. Farklı inanç gruplarının yüzyıllardır birlikte yaşadığı ülkemizde inanç gruplarına yönelik hak sınırlamaları ve sorunlar kamuoyumuza yansımaktadır.

İnanç özgürlüklerine dair ayrımcılık devletin nesnellik ve tarafsızlık ilkesinin ihlalidir.

T.C. Anayasası: Madde 5 – Devletin temel amaç ve görevler, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

Temel hak mahrumiyetlerinin kaynağı, anayasa, yasalar ve uluslararası anlaşmaların gerektiği gibi uygulanmaması ve mevzuattaki yasal boşluklardır. İnanç gruplarının tüzel kişilik edinme ve özerklik hakları, eğitimde tarafsızlık, din adamı yetiştirme, ibadethane açma gibi konularda sınırlamalar hak eşitliği ilkesini de ihlal etmektedir.

Bu rehberde İNANÇ ÖZGÜRLÜĞÜ ve EŞİT HAKLAR ile ilgili bilgiler, kaynaklar bulacaksınız.

Bu rehber Avrupa Birliği Protect Defenders programı desteği ile DİN ve İNANÇ ÖZGÜRLÜKLERİ-TEMEL HAKLAR projesi kapsamında 2021 yılında Alevi Düşünce Ocağı (ADO) ve Anadolu Din ve İnançları Platformu (ADİP) tarafından hazırlanmıştır.

İNANÇ ÖZGÜRLÜĞÜ NEDİR?

İnsan hakları evrensel bildirgesine göre insanlar hangi inanca sahip olurlarsa olsunlar bu seçimlerinde özgürdür.

Türkiye ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde imzası olan tüm devletler, vatandaşlarının yaşam hakkını korumanın yanı sıra, din ve inanç özgürlüğünü de korumakla yükümlüdür.

Din veya inanç özgürlüğü dinleri veya inançları değil, insanları korur.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi: 10 Aralık 1948

Madde 18: "Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, din veya topluca, açık olarak ya da özel biçimde öğrenim, uygulama, ibadet ve dinsel törenlerle açığa vurma özgürlüğünü içerir." (Türkiye 1945'ten bu yana Birleşmiş Milletler üyesidir.)

Avrupa Konseyi – Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi: 4 Kasım 1950

Madde 9: "Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü: Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir; bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, kamuya açık veya kapalı ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir. Din veya inancını açıklama özgürlüğü, sadece yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda kamu güvenliğinin, kamu düzeninin, genel sağlık veya ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli sınırlamalara tabi tutulabilir."

T.C. Anayasası: 18 Kasım 1982

Madde 10 – Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

İnanç gruplarının;

- Tüzel kişilik edinme ve örgütlenme,
- Devlet desteklerinden eşit olarak yararlanma,
- Din hizmetlerini yetiştirebilme, çocuklarını inançlarına göre eğitebilme,
- Din ve inancını özgürce tanıtmaya ve yayma hakları,

Anayasa ve uluslararası sözleşmeler ile korunmaktadır.

Ülkemizde dini cemaatlere tüzel kişilik hakkı tanınmaması, özerklik, ibadet yeri açma, din adamı eğitme ve çocuk eğitimi sorunlarını da beraberinde getirmektedir.

Sünni-Hanefi olmayan Müslüman grupların, Süryani, Ermeni, Rum patrikliklerinin, Yahudi hahambaşılığın ve diğer inanç gruplarının bağımsız hukuksal kişilikleri yoktur.

BM İnsan Hakları Komitesi'nin 1994- 22 sayılı yorumuna göre;

"İbadet kavramı inancın doğrudan ifadesi olan ritüel ve törensel eylemleri kapsadığı gibi, ibadet yeri açma da dahil olmak üzere bu eylemlerin bir parçası olan uygulamaları kapsar."

Cumhuriyet tarihi boyunca dini azınlıklara ibadet yeri açabilmek için ilk ve tek ruhsat 2019'da Süryani cemaatine verilmiştir.

2004'te 5253 sayılı Dernekler Yasasında yapılan değişiklikler ile derneklerin ibadethane kurlmalarını yasaklayan hüküm kaldırılmış ancak Alevi derneklerin kurduğu "Cemevlerinin" ibadethane olarak kabul edilmemesi üzerine 2014 yılında AİHM örnek bir karar vermiştir.

Türkiye'de ibadethane statüsüne sahip olan yerler bazı haklara sahiptir. Örneğin ibadethaneler elektrik faturası ödemekten muafken, resmen ibadethane olarak tanınmayan cem evleri bu haktan yararlanamamaktadır. 2006 yılında Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi (CEM) Vakfı tarafından cemevlerinin elektrik giderlerinin Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından karşılanması için açılan dava, tüm iç hukuk yolları tüketildikten sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne taşındı. AİHM, 2014'te oybirliğiyle cem evlerinin bu muafiyetin dışında tutulmasının dine dayalı bir ayrımcılık teşkil ettiğini saptadı. Bu karardan sonra, bazı cem evleri yerel düzeyde dava açarak muafiyet hakkını elde etse de ülkedeki tüm cem evlerini kapsayacak bir yasal düzenleme henüz yapılmamıştır. (Kaynak: Alevi Düşünce Ocağı – Uygulamada AİHM Kararları İzleme Raporu 1-3)

İnanç gruplarının ibadet yerlerine getirilen kısıtlamalar sadece Din ve İnanç Özgürlüklerini ihlal etmekle kalmıyor, ayrımcılık yasağı ile de bağdaşmıyor.

Türkiye'de bulunan cemaat vakıflarının seçimleri Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı bir yönetmelikle yapılabilir iken Vakıflar Genel Müdürlüğü, yönetmeliği ihtiyaçları karşılamadığı gerekçesiyle 2013 yılı şubat ayında yürürlükten kaldırdı. Söz konusu vakıflar, üyeleri ve cemaatleri seçme ve seçilme hakkından yararlanamamaktadır.

Cemaatler, kendi din adamlarını ve önderlerini seçme ve yetiştirme hakkına da tam olarak sahip değildir.

Örneğin Hristiyan din adamı yetiştirmek amacı ile kurulan Heybeliada Ruhban Okulu 1971 yılında kapatılmıştır. Alevi toplumunun din görevlisi ihtiyaçları için Dede-Zakir okulları açılmamaktadır.

Seçilmesi hükümet iznine bağlı olan patrik ve haham başı mülkiyet ve diğer hakların kullanımında 'yok hükmündedir'. Patrikhanelerin binaları da kendilerine ait değildir. Yardım toplama, dini ve idari personelin maaşını verme hakları yoktur. Dini ve sosyal organizasyonlar yapamazlar.

BİREYSEL DİN VE İNANÇ HAKLARIMIZ

Bir dine veya inanca sahip olma, bunu seçme, değiştirme, bırakma ve sürdürme özgürlüğüne sahibiz.

İnanıcı sorgulamaya kimsenin yetkisi yoktur. Devlet, bireyleri ve toplulukları, inançla ilgili konularda baskı, ayrımcılık, zorlama ve sorgulamalara karşı korumakla yükümlü ve sorumludur.

T.C. Anayasası: 18 Kasım 1982

Madde 12 – Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

Dinimizi ve inancımızı özgürce uygulama hakkına sahibiz.

İnancımıza göre uygulamalarımızı, ibadetimizi ve dini törenlerimizi yerine getirme özgürlüğüne sahibiz. İnancımızı ifade etme özgürlüğümüz de bize aittir.

T.C. Anayasası: 18 Kasım 1982

Madde 25 – Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

Din ve inancımıza yönelik baskıya karşı korunma hakkımız var.

Hiç kimse, hiçbir devlet, dini lider veya herhangi bir kişi veya topluluk, inanç ya da uygulamalarını dayatma hakkına sahip değildir.

Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, 1966, 18. madde 2. Fıkra

“Hiç kimse, kendi seçtiği bir din ya da inanca sahip olma ya da bunu benimseme özgürlüğünü zedeleyecek bir baskıya maruz bırakılamaz.”

İnancımızdan ötürü ayrımcılığa maruz bırakılmamalıyız.

ADO
Alevi Dinçerme Ocakları

Dine veya inanca dayalı ayrımcılık sadece dini faaliyetleri değil; evlilik, velayet, çalışma hakkı, barınma, sosyal yardımlar ya da adalet gibi hayatın her alanını etkileyebilir.

“Tanrı'yı seviyorum” deyip de kardeşinden nefret eden yalancıdır.

Çünkü gördüğü kardeşini sevmeyen, görmediği Tanrı'yı sevemez.
1. Yuhanna İncili 4:20

Avrupa Konseyi – Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi: 4.Kasım.1950 Madde 14:

Ayrımcılık Yasağı

Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.

(Türkiye Ağustos 1949’dan bu yana Avrupa Konseyi kurucu üyesidir.)

T.C. Anayasası: 18 Kasım 1982

Madde 24: 14’üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dini ayin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

Din ve ahlak eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır.

Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.”

Hepimiz inancımıza göre vicdani ret hakkına da sahibiz.

Uluslararası sözleşmelere göre bireylerin vicdani ve dini inancını ihlal eden uygulamaları reddetme hakkı da bulunmaktadır. Ancak bu hakkın sınırları ülkeden ülkeye değişebilmektedir. Ülkemizde vicdani ret hakkının her alanda uygulanması ile ilgili bazı engeller bulunmaktadır.

**Rabbin dileseydi, yeryüzünde bulunanların hepsi inanırdı.
Öyle iken insanları inanmaya sen mi zorlayacaksın?
Yûnus Suresi, 99/10**

**Dinde zorlama yoktur. Doğru eğriden açıkça ayrılmıştır. Artık kim sahte tanrıları reddeder de Allah'a inanırsa kopmayan sağlam bir kulpa yapışmıştır. Allah her şeyi iştir ve bilir.
El -Bakara 2/256**

ÇOCUK VE AİLE'NİN DİN VE İNANÇ HAKLARI

Din ve inanç hakları çocukları da korur.

Uluslararası sözleşmeler ve medeni kanunlara göre;

- Ailenin çocuğun alacağı din eğitimi belirlenme hakkı,
- Çocuğun ait olmadığı bir inancın eğitiminden korunma hakkı,
- Ergin kişinin kendi din ve inancını seçme hakkı vardır.

Uluslararası sözleşmeler ve medeni kanunlara göre 18 yaşına kadar tüm bireyler çocuk kabul edilir, çocuklar inançlarını açıklamaya maruz bırakılamaz ve sadece belirli bir inancın öğretilerine tabi tutulamaz. Anne-babalar ve vasiler çocuklarına din ve ahlak eğitimi verme ve aile yaşamlarını kendi inançlarına göre düzenleme hakkına sahiptir.

Çocuk ergin olduğunda kendi din ve inancını özgürce seçme hakkına sahiptir.

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ-UNICEF: 20 Kasım 1989

Madde 1:

18 yaşına kadar her insan çocuk kabul edilir.

Madde 29:

Her çocuk; cinsler, dinler, ırklar ve etnik kökenler arası eşitlik, barış ve hoşgörü anlayışı ile insan haklarına ve temel özgürlüklere, farklı kültür ve değerlere saygılı bir eğitim görme hakkına sahiptir.

Taraf devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler:

- Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;
- İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi;
- Çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği menşee ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi;
- Çocuğun, anlayışı, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik, ister ulusal, ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;
- Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi.

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ-UNICEF: 20 Kasım 1989

Madde 30:

Soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya da yerli halkların var olduğu devletlerde, böyle bir azınlığa mensup olan ya da yerli halktan olan çocuk, ait olduğu azınlık topluluğunun diğer üyeleri ile birlikte kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama ve kendi dilini kullanma hakkında yoksun bırakılamaz.

ADO
Akademi Düşünce Docağı

T.C. MEDENİ KANUN NO. 4721

Madde 341:

Çocuğun dinî eğitimini belirleme hakkı ana ve babaya aittir.

Ana ve babanın bu konudaki haklarını sınırlandıracak her türlü sözleşme geçersizdir.

Ergin, dinini seçmekte özgürdür.

Ülkemizde zorunlu din eğitimi genel müfredatın bir parçasıdır. Anadolu coğrafyasının dini çeşitliliğini yansıtan, farklı din ve inançlara yönelik eğitim bu din ve inançların mensuplarının taleplerini karşılamamaktadır.

Bu rehberde söz ettiğimiz hakları kullanamıyor veya ayrımcılığa maruz kalıyorsak başvuracağımız hukuki yollar rehberimizin ADALETE ERİŞİM bölümündedir.

ADALETE ERİŞİM

Haklarımız ihlal edildiğinde, yasal yollardan adalete erişmeye çalışmalıyız.

Bir kişiye yapılan haksızlık, topluma yönelmiş bir tehdittir.

Montes Quiev

İnsan haklarımız ihlal edildiğinde, adalet içinde çözümler bulmak için önce kolluk kuvvetlerine, yerel ve ulusal adalet sistemlerine başvurmalıyız. Bu başvurular sonuç vermediği takdirde bölgesel veya küresel insan hakları mahkemelerine ve sistemlerine de başvurabiliriz.

T.C. Anayasası: 18 Kasım 1982

Madde 14:

Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.

Anayasa hükümlerinden hiçbirisi, Devlete veya kişilere, Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz.

Bu hükümlere aykırı faaliyette bulunanlar hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir.

MADDE 90:

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7.5.2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.

YÜKSEK MAHKEMELER

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI:

ANAYASA Md. 138:

Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz. Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.

ANAYASA Md. 153:

Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar. Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.

AIHM - AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARI HAKKINDA:

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ. Madde 46:

Kararların bağlayıcılığı ve infazı

- 1.Sözleşmeciler Taraf, taraf oldukları davalarda Mahkeme'nin verdiği kesinleşmiş kararlara uymayı taahhüt ederler.
- 2.Mahkeme'nin kesinleşen kararı, infazını denetleyecek olan Bakanlar Komitesi'ne gönderilir.
- 3.Bakanlar Komitesi, kesinleşen bir kararın infazının denetlenmesinin, söz konusu kararın yorumundan kaynaklanan bir zorluk nedeniyle engellendiği kanaatinde ise, bu yorum konusunda karar vermesi için Mahkeme'ye başvurabilir. Mahkeme'ye başvurma kararı, Komite toplantılarına katılma hakkına sahip temsilcilerin üçte iki oy çokluğu ile alınır.
- 4.Bakanlar Komitesi, bir Yüksek Sözleşmeciler Tarafın, taraf olduğu bir davada verilen kesin karara uygun davranmayı reddettiği görüşünde ise, ilgili Tarafa ihtarda bulunduktan sonra, Komite toplantılarına katılmaya yetkili temsilcilerin üçte iki oy çokluğu ile alınacak bir karar, ilgili Tarafın 1. fıkrada öngörülen yükümlülüğünü yerine getirmede meselesini Mahkeme'ye intikal ettirebilir.
- 5.Mahkeme 1. fıkranın ihlal edildiğini tespit ederse, alınacak önlemleri değerlendirmesi için davayı Bakanlar Komitesi'ne gönderir. Mahkeme, eğer 1. fıkranın ihlal edilmediğini saptarsa, davayı, incelemesine son verecek kararı alması için Bakanlar Komitesi'ne iletir.

ADALETE ERİŞİM HARİTASI

Yerel mahkemeler

- Sulh Ceza Mahkemeleri,
- İdare Mahkemeleri,
- İstinaf Mahkemeleri,
- Yüksek mahkemeler.

İstanbul Valiliği'nin 2018'de Ermeni Patrik seçimine müdahalesini, Anayasa Mahkemesi verdiği karar ile engellemiştir.
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/17354?Dil=tr>

Barolar, avukatlar, uzmanlaşmış sivil toplum örgütleri veya ihtiyacınız olan bilgiye sahip inanç topluluklarından da destek alabilirsiniz.

Bölgesel mahkemeler

- Temyiz Mahkemeleri-Yargıtay
- Anayasa Mahkemesi

Yurt içinde iç hukuk yolları ve seçenekleri tükendiğinde ne yapabilirsiniz?

Avrupa Konseyi
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHM

AİHM, ülkemizde "Zorunlu Din Dersleri", "CEM Evlerinin İbadethane Statüsü" ve "İnanç Gruplarının Eşit Vatandaşlık Hakları" konusunda önemli kararlar almıştır.

Temel haklarımız için savunuculuk ve toplumsal farkındalık sağlayacak çalışmalarımızı da sürdürmeliyiz.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Madde 6:

Adil yargılanma hakkı;

Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyumsuzluklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir.

"Güneşe gülle at, kararır mı hiç?

Allah sevmediğini yaratır mı hiç?

İnsan olan insan darıtır mı hiç?

Haksızlık haksızın özünden olur."

Neşet Ertaş

Yerel ve ulusal adalet sistemlerinin çözümleri üretmemesi veya geciktirmesi halinde, ulusal ve uluslararası denetim mekanizmalarına başvurarak hak ihlallerine dikkat çekebiliriz.

Bu kurumlar;

Kamu Denetçiliği Kurumu

Ülkemizdeki Hak İhlallerini denetler. Hak ihlallerinde Kamu denetçiliği kurumuna başvurmak Anayasal haktır.

<https://www.ombudsman.gov.tr/>

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi

Aralarında TBMM'deki tüm partilerden üyelerin de olduğu Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Türkiye'nin de üyesi olduğu konseyin en üst karar birimidir.

<https://www.coe.int/>

Avrupa Konseyi AİHM Kararlarını Uygulama Dairesi

AİHM Kararlarının ilgili ülkelerde uygulanmasını denetler.

<https://hudoc.echr.coe.in>

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği

İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, İnsan Hakları Komitesi ve İnsan Hakları Konseyi her zaman başvurulabilecek bir kurumdur.

<https://www.ohchr.org/>

Evrensel Periyodik Denetleme

Her yıl 48 devlette İnsan Hakları uygulamalarını denetleyen EPD (Universal Periodic Review) BM üyesi her ülkenin İnsan Hakları karnesini dört yılda bir değerlendirir.

<https://www.upr-info.org/>

Elinizdeki rehberde adı geçen kaynaklara
ANADOLU DİN VE İNANÇLARI PLATFORMU
ve
ALEVİ DÜŞÜNCE OCAĞI
internet sitelerinde yer alan
İNANÇ ÖZGÜRLÜKLERİ KAYNAK KÜTÜPHANESİ'nden
ulaşabilirsiniz.

ADİP

bit.ly/3EzZlrj

ADO

bit.ly/3myiJEp

İnanç Özgürlükleri ile ilgili yasal düzenlemeler,
yargıtay ve AİHM kararları için
ALEVİ DÜŞÜNCE OCAĞI internet sitesi
"Hak Mücadelesi/İnanç Özgürlükleri" bölümünde yer alan
"AİHM kararları izleme ve uygulama"
raporlarına ulaşabilirsiniz.

www.adipanadolu.org

www.aleviocagi.org

Bu rehber Protect Defenders AB programı kapsamında Avrupa Birliği finansal desteği ile Ekim 2021'de hazırlanmıştır. Bu yayının içeriğinden Alevi Düşünce Ocağı Derneği (ADO) ve Anadolu Din ve İnançları Platformu (ADİP) sorumludur. Hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.